

სამოსამართლო ქცევის ბანგალორის პრინციპები

(ბანგალორის 2001 წლის სამოსამართლო ქცევის კოდექსი, მიღებული სასამართლო ხელისუფლების შეუვალობის განმტკიცებელი სასამართლო ჯგუფის მიერ, განხილული უზენაეს სასამართლოს თავმჯდომარეთა მრგვალ მაგიდაზე, რომელიც გაიმართა ჰააგაში, მშვიდობის სასახლეში, 2002 წლის 25-26 ნოემბერს).

(2002)

რადგანაც ადამიანის უფლებათა დეკლარაცია აღიარებს ფუნდამენტურ პრინციპს, რომლის მიხედვითაც ყველას აქვს უფლება საკუთარი უფლებების და თავისუფლებების ან ნებისმიერი სისხლის სამართლებრივი ბრალდების გადაწყვეტისას საქმის სამართლიან და საჯარო განხილვაზე თანასწორობის სრული დაცვით დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მიერ.

რადგანაც სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტი ადგენს რომ ყველა თანასწორია სასამართლოს წინაშე, და რომ ნებისმიერი სისხლისსამართლებრივი ბრალდების გადაწყვეტის ან სასამართლოში მისი უფლებების ან ვალდებულებების დადგენისას, ყველას აქვს უფლება საქმის სამართლიან და საჯარო განხილვაზე, გონივრულ ვადაში, კანონის შესაბამისად შექმნილი კომპეტენტური, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მიერ.

რადგანაც წინამდებარე ფუნდამენტური პრინციპები და უფლებები ასევე აღიარებულია ან ასახულია რეგიონალურ ადამიანის უფლებათა ინსტრუმენტებით, ეროვნული კონსტიტუციებით, საკანონმდებლო ან საერთო სამართლით, სასამართლო ჩვეულებებით ან კონვენციებით.

რადგანაც კომპეტენტური, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მნიშვნელობას ადამიანის უფლებათა დაცვაში ხაზს უსვამს ის ფაქტი, რომ ყველა სხვა უფლების იმპლემენტაცია საბოლოო ჯამში დამოკიდებულია მართლმსაჯულების ჯეროვან განხორციელებაზე.

რადგანაც სასამართლოს კომპეტენტურობა, დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა ასევე მნიშვნელოვანია იმისთვის, რათა სასამართლომ შეასრულოს თავისი როლი კონსტიტუციონალიზმისა და კანონის უზენაესობის დაცვაში.

რადგანაც საზოგადოების ნდობას სასამართლო სისტემის, მისი მორალური ავტორიტეტის და მისი შეუვალობის მიმართ აქვს უდიდესი მნიშვნელობა თანამედროვე საზოგადოებაში.

რადგანაც მნიშვნელოვანია რომ მოსამართლეებმა ინდივიდუალურად თუ კოლექტიურად დაიცვან და პატივი სცენ იმ ნდობას რომლითაც საზოგადოება ეკიდება მოსამართლის ოფისს და იზრუნონ სასამართლო სისტემის მიმართ ნდობის ასამაღლებლად და შესანარჩუნებლად.

რადგანაც სამოსამართლო ქცევის მაღალი სტანდარტების დანერგვა და შენარჩუნება წარმოადგენს უპირველეს ყოვლისა თითოეული ქვეყნის სასამართლოს ვალდებულებას.

რადგანაც გაეროს ძირითადი პრინციპები სასამართლოს დამოუკიდებლობის თაობაზე მიზნად ისახავენ სასამართლოს დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფას და მხარდაჭერას, და მიმართულია ძირითადად წევრი სახელმწიფოების მიმართ.

წინამდებარე პრინციპები მიზნად ისახავენ მოსამართლეთა ეთიკური ქცევის სტანდარტების დამკვიდრებას. მათი მიზანია მოსამართლეებს გაუწიოს ხელმძღვანელობა და შექმნას სამოსამართლო ქცევის მარეგულირებელი ჩარჩო. მათი მიზანია აგრეთვე დაეხმაროს აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ორგანოების წარმომადგენლებს, ადვოკატებს და ფართო საზოგადოებას სასამართლოს უკეთ აღქმასა და მხარდაჭერაში. ეს პრინციპები მოიაზრებენ რომ მოსამართლეები ანგარიშვალდებული არიან საკუთარი ქმედებებისთვის შესაბამისი ორგანოების წინაშე, რომლებიც შემქნილია სამოსამართლო სტანდარტების შესანარჩუნებლად და რომლებიც თავისი მხრივ არიან დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი და მიზნად ისახავენ დამატებით შეავსონ და არ დაარღვიონ მოსამართლის შემოქმედელი არსებული კანონები და ქცევის წესები.

ღირებულება 1

დამოუკიდებლობა

პრინციპი:

სასამართლო დამოუკიდებლობა არის კანონის უზენაესობის და სამართლიანი პროცესის ფუნდამენტური გარანტიის წინაპირობა.

გამოყენება:

ღირებულება 2

მიუკერძოებლობა

პრინციპი:

მიუკერძოებლობა არის მნიშვნელოვანი სასამართლო უფლებამოსილების ჯეროვნად განსახორციელებლად; ის ვრცელდება არა მხოლოდ გადაწყვეტილებაზე, არამედ პროცესზეც რომლის შედეგად გადაწყვეტილება მიიღება.

გამოყენება:

2.1. მოსამართლემ უნდა განახორციელოს მისი სამოსამართლო ვალდებულებანი ფავორიტიზმის, მიკერძოების ან წინასწარი განწყობის გარეშე.

2.2. მოსამართლემ უნდა უზრუნველყოს რომ მისი ქცევა როგორც სასამართლოში, ასევე მის გარეთ იცავდეს და ამაღლებდეს მოსამართლის და სასამართლოს მიუკერძოებლობის მიმართ ნდობას, როგორც საზოგადოების, ასევე იურიდიული პროფესიების და მხარეების მხრიდან.

2.3. მოსამართლე გონივრულობის ფარგლებში უნდა მოიქცეს ისე, რომ მინიმუმამდე დაიყვანოს იმ შემთხვევათა რიცხვი, როდესაც საჭირო გახდება მისი ჩამოცილება საქმის განხილვის ან გადაწყვეტილების მიღებისგან.

2.4., მოსამართლემ არ უნდა გააკეთოს რაიმე კომენტარი ისეთ ისეთ საქმეზე, რომელსაც ის განიხილავს ან რომელიც შეიძლება გახდეს მისი განხილვის საგანი, რამაც შეიძლება გონივრული მოლოდინის ფარგლებში ზეგავლენა მოახდინოს ასეთი საქმისწარმოების შედეგზე, ან დააზიანოს პროცესის აშკარა სამართლიანობა. მოსამართლემ არ უნდა გააკეთოს რაიმე კომენტარი საჯაროდ ან იმდაგვარად, რომ გავლენა მოახდინოს ვინმეს წინააღდეგ ან რაიმე საკითხის გამო წარმართული სამართლიან პროცესზე.

2.5. მოსამართლემ უნდა აიცილოს საქმე ისეთ შემთხვევებში, როდესაც მას არ შესწევს უნარი საქმე განიხილოს მიუკერძოებლად ან როდესაც გონიერ დამკვირვებელს შეიძლება მოეჩვენოს, რომ მოსამართლეს არ შესწევს საქმის მიუკერძოებლად განხილვის უნარი. ასეთი შემთხვევები მოიცავს, მაგრამ არ ამოიწურება ისეთი საქმეებით, რომლებშიც:

2.5.1. მოსამართლე რეალურად გადახრილია ან წინასწარ განწყობილია რომელიმე მხარის საწინააღმდეგოდ, ან აქვს პერსონალური ინფორმაცია სადაო ფაქტებთან დაკავშირებით მოცემულ საქმეზე;

2.5.1. მოსამართლე წინათ მონაწილეობდა როგორც ადვოკატი ან მატერიალური მოწმე სადაო საქმეში; ან

2.5.3. მოსამართლეს ან მოსამართლის ოჯახის წევრი მატერიალურად დაინტერესებულია სადაო საქმის შედეგით;

მოსამართლის თვით აცილება არ არის სავალდებულო თუ ვერ შედეგება სხვა სასამართლო ამ საქმის განსახილველად, ან გამონაკლის გარემოებათა გამო უმოქმედობამ შეიძლება გამოიწვიოს მართლსაჯულების სერიოზული ხარვეზი.

ღირებულება 3

შეუვალობა

პრინციპი

შეუვალობას აქვს არსებითი მნიშვნელობა სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელებისათვის

გამოყენება:

3.1. მოსამართლემ უნდა უზრუნველყოს რომ მისი საქციელი გონიერი დამკვირვებლის თვალში იყოს უმწიკვლო.

3.2. მოსამართლის ქცევამ და მოქმედებამ უნდა განამტკიცოს საზოგადოების ნდობა სასამართლოს შეუვალობის მიმართ. მართლმსაჯულება არა მხოლოდ უნდა აღსრულდეს, არამედ უნდა გამოჩნდეს როგორც აღსრულებული.

ღირებულება 4

წესიერება

პრინციპი:

წესიერება და წესიერების გამოჩენა არის არსებითი მოსამართლის ყოველგვარ საქმიანობაში.

5. გამოყენება:

4.1. მოსამართლემ თავიდან უნდა აიცილოს უწესობა ან უწესობის გამოჩენა მოსამართლის ყოველგვარ საქმიანობაში.

4.2. იმყოფება რა საზოგადოების მუდმივი დაკვირვები ქვეშ, მოსამართლემ უნდა აიტანოს ყველა ის პერსონალური შეზღუდვა, რომელიც შესაძლებელია ჩვეულებრივი მოქალაქეს ძნელად მოეჩვენოს, და ეს უნდა გააკეთოს თავისუფლად და ნებაყოფლობით. განსაკუთრებით, მოსამართლის ქცევა უნდა შეესაბამებოდეს სამოსამართლო თანამდებობის ღირსებას.

4.3. მოსამართლემ იმ სამართლებრივი პროფესიის ცალკეულ წარმომადგენლებთან პირად ურთიერთობებზე, რომლებიც ხშირად გამოდიან ამ მოსამართლის სასამართლოს წინაშე თავი უნდა აარიდოს ისეთ სიტუაციებს, რომლებიც წარმოშობენ გონივრულ ეჭვს ან ქმნიან ფავორიტიზმის ან მიკერძობის შთაბეჭდილებას.

4.4. მოსამართლემ არ უნდა მიიღოს მონაწილეობა საქმის გადაწყვეტაში, რომელშიც მოსამართლის ოჯახის რომელიმე წევრი წარმოადგენს მხარეს ან რაიმენაირად დაკავშირებულია საქმესთან.

4.5. მოსამართლემ არ უნდა დაუშვას მისი სამუშაო სივრცის გამოყენება სამართლებრივი პროფესიის წარმომადგენლის მიერ კლიენტებთან ან პროფესიის სხვა წარმომადგენლებთან შესახვედრად.

4.6. მოსამართლეს, ისევე როგორც ყველა მოქალაქეს აქვს აზრის გამოხატვის, რწმენის, კავშირის შექმნისა და გაერთიანების თავისუფლება, მაგრამ ამ უფლებების განხორციელებას ის ყოველთვის უნდა მოიქცეს ისე, რომ შეინარჩუნოს მოსამართლის თანამდებობრივი ღირსება და სასამართლოს მიუკერძოებლობა და დამოუკიდებლობა.

4.7. მოსამართლე ინფორმირებული უნდა იყოს მისი პირადი და ფიდუციარული ფინანსური ინტერესების თაობაზე და და ასევე უნდა მიიღოს გონივრული ზომები, რათა იყოს ინფორმირებული მოსამართლის ოჯახის ფინანსური ინტერესების თაობაზე.

4.8. მოსამართლემ არ უნდა დაუშვას, რომ მისმა ოჯახურმა, სოციალურმა ან სხვა ურთიერთობებმა არაჯეროვანი ზეგავლენა მოახდინოს მოსამართლის ქცევაზე ან სამოსამართლო გადაწყვეტილებაზე.

4.9. მოსამართლემ არ უნდა გამოიყენოს და არც სხვა ასარგებლოს სამოსამართლო პრესტიჟით მოსამართლის, ან მისი ოჯახის წევრის ან ვინმე სხვის პირადი ინტერესის განსახორციელებლად მიზნით, არც შექმნას ან სხვას შეაქმნევიოს იმის შთაბეჭდილება, რომ ვინმე არის სპეციფიურად უფლებამოსილი არაჯეროვანი ზეგავლენა მოახდინოს მოსამართლეზე სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელებისას.

4.10 მოსამართლემ არ უნდა გამოიყენოს ან გაამჟღავნოს მის მიერ სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელების დროს მოპოვებული კონფიდენციალური ინფორმაცია რაიმე მიზნით, რაც არ უკავშირდება სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელებას.

4.11. იმ პირობით, რომ მოსამართლე ჯეროვნად ახორციელებს სამოსამართლო უფლებებს, მას აქვს უფლება:

4.11. 1 წეროს, წაიკითხოს ლექცია, ასწავლოს, ან მონაწილეობა მიიღოს სამართლებრივ სისტემასთან, მართლმსაჯულების განხორციელებასთან დაკავშირებულ საქმიანობებში;

4.11.2 მონაწილეობა მიიღოს ოფიციალური ორგანოს მიერ გამართულ საჯარო სხდომებში, რომლებიც შეეხება კანონს, სამართლებრივ სისტემას, მართლმსაჯულების განხორციელებას ან სხვა მსგავს საკითხებს;

4.11. 3. იყოს სამთავრობო ორგანოს ან სხვა სამთავრობო კომისიის, კომიტეტის ან სათათბირო ორგანოს წევრი, თუ ასეთი წევრობა შეუსაბამო არ არის მოსამართლის გარეგან მიუკერძოებლობასთან ან პოლიტიკურ ნეიტრალიტეტთან.

4.11.4 ჩაებას სხვა საქმიანობებში თუ ასეთი საქმიანობები ზიანს არ აყენებენ სამოსამართლო ღირსებას ან სხვაგვარად ხელს უშლიან სამოსამართლო ფუნქციათა განხორციელებას.

4.12 მოსამართლე არ უნდა ეწეოდეს სამართლებრივ პრაქტიკას სამოსამართლო თანამდებობაზე ყოფნისას.

4.13 მოსამართლეს აქვს უფლება შექმნას ან გაწევრიანდეს მოსამართლეთა ასოციაციაში ან მონაწილეობა მიიღოს სხვა ორგანიზაციათა საქმიანობაში, რომლებიც მოსამართლის ინტერესებს წარმოადგენენ.

4.14. მოსამართლემ ან მისი ოჯახის წევრმა არ უნდა მოითხოვოს, და არც მიიღოს რაიმე საჩუქარი, მემკვიდრეობა, სესხი ან დახმარება სამოსამართლო ფუნქციის განხორციელებასთან დაკავშირებით განხორციელებული ან განსახორციელებელი მოქმედების ან უმოქმედობის გამო.

4.15. მოსამართლემ შეცნობილად არ უნდა დართოს ნება სასამართლო აპარატის მოხელეს ან მისი გავლენის ქვეშ მყოფ სხვა პირს მოითხოვოს ან მიიღოს რაიმე საჩუქარი, მემკვიდრეობა, სესხი ან დახმარება მისი ფუნქციის განხორციელებასთან დაკავშირებით განხორციელებული ან განსახორციელებელი მოქმედების ან უმოქმედობის გამო.

4.16 კანონის ან საჯარო დეკლარირების მარეგულირებელი სამართლებრივი მოთხოვნების გათვალისწინებით, მოსამართლემ შეუძლია მიიღოს სიმბოლური საჩუქარი, პრიზი ან სარგებელი, რომელიც გონივრულად ვერ იქნება აღქმული როგორც მოსამართლის უფლებამოსილების განხორციელებისას მასზე ზეგავლენის მომხდენი ან სხვა მხრივ შექმნის მიკერძოების გარეგნულ იერსახეს.

ღირებულება 5

თანასწორობა

პრინციპი:

სასამართლოს წინაშე ყველას მიმართ თანასწორ მოპყრობის უზრუნველყოფას არსებითი მნიშვნელობა აქვს სასამართლო უფლებამოსილების განხორციელებისას.

გამოყენება:

5.1. მოსამართლე უნდა იყოს ინფორმირებული და შეცნობილი ჰქონდეს ის სოციალური განსხვავებები და თავისებურებანი რაც გამომდინარეობს სხვადასხვა ფაქტორებიდან, რომლებიც არა ამომწურავად გულისხმობს რასას, კანის ფერს, სქესს, რელიგიას, ეროვნულ წარმოშობას, კასტას, ინვალიდობას, ასაკს, ოჯახურ მდგომარეობას, სექსუალურ ორიენტაციას, სოციალურ და ეკონომიკურ სტატუსს და სხვა მიზეზებს („ირელევანტური საფუძვლები“).

5.2. სამოსამართლო ფუნქციების განხორციელებისას მოსამართლემ თავისი სიტყვებით ან ქცევით არ უნდა გამოავლინოს გადახრა ან წინასწარი განწყობა ვინმე პიროვნების ან ჯგუფის მიერ ირელევანტურ ირელევანტური საფუძვლის გამო.

5.3. სამოსამართლო ფუნქციების განხორციელებისას მოსამართლე ჯეროვანი ყურადღებით უნდა მოეკიდოს ყველა პირს, როგორცაა მხარეები, მოწმეები, ადვოკატები, სასამართლო პერსონალი და მოსამართლე კოლეგები, და არ მოახდინოს დიფერენცია ირელევანტური საფუძვლით, რომელსაც არსებითი მნიშვნელობა არ აქვს ამ მოვალეობათა ჯეროვანი განხორციელებისთვის.

5.4. მოსამართლემ წინასწარი შეცნობით არ უნდა მისცეს ნებართვა სასამართლო აპარატს ან მის ზეგავლენის, ხელმძღვანელობის ან კონტროლის ქვეშ მყოფ სხვა პირებს რომ დიფერენცია მოახდინონ მოსამართლის განსახილველ საქმეში მონაწილე პირებს შორის რაიმე ირელევანტურ საფუძველზე.

5.5. მოსამართლემ სასამართლო სამართალწარმოებაში მონაწილე ადვოკატებს უნდა მოსთხოვოს თავი შეიკავონ ირელევანტურ საფუძველზე მიკერძოების, წინასწარი განწყობის გამოვლინებისაგან სიტყვით ან საქციელით, გარდა იმ შემთხვევისა როცა ეს სამართლებრივად უკავშირდება საქმეში განსახილველ საკითხს და დაიშვება მისი ლეგიტიმური ლობირება.

ღირებულება 6

კომპეტენცია და გულისხმიერება

პრინციპი: კომპეტენცია და გულისხმიერება წარმოადგენენ სამოსამართლო ფუნქციების ჯეროვანი განხორციელების წინაპირობას.

გამოყენება:

6.1. მოსამართლის სამოსამართლო უფლებამოვალეობანი პრიორიტეტულია ყველა სხვა საქმიანობასთან შედარებით.

6.2. მოსამართლემ თავისი პროფესიული საქმიანობა უნდა მიუძღვნას სამოსამართლო ვალდებულებათა განხორციელებას, რომელიც მოიცავს არა მხოლოდ სამოსამართლო ფუნქციებს და პასუხისმგებლობებს სასამართლოში და გადაწყვეტილების გამოტანას, არამედ ასევე სხვა ამოცანებს რომლებიც რელევანტურია მოსამართლის ოფისის ან სასამართლოს საქმიანობისთვის.

6.3. მოსამართლემ უნდა მიიღოს გონივრული ზომები, რათა შეინარჩუნოს და აამაღლოს მისი ცოდნა, უნარი და პირადი თვისებები, რომლებიც აუცილებელია სამოსამართლო ფუნქციის ჯეროვანი განხორციელებისთვის, გამოიყენოს ამ მიზნით ტრეინინგი და სხვა ღონისძიებანი, რომლებიც სამოსამართლო კონტროლის ქვეშ ხელმისაწვდომია მოსამართლეებისათვის.

6.4. მოსამართლე ინფორმირებული უნდა იყოს საერთაშორისო სამართლის განვითარების, მათ შორის საერთაშორისო კონვენციების და ადამიანის უფლებათა ნორმების დამდგენი სხვა ინტერუმენტების თაობაზე.

6.5. მოსამართლემ ყველა სამოსამართლო ფუნქცია, მათ შორის გადადებულ გადაწყვეტილებათა მიღება უნდა განახორციელოს ეფექტურად, სამართლიანად და გონივრული სისწრაფით.

6.6. მოსამართლემ უნდა შეინარჩუნოს წესრიგი და ეტიკეტი სასამართლოში მიმდინარე ყველა სხდომაზე, იყოს მომთმენი, ღირსეული და თავაზიანი მხარეების, მსაჯულთა, მოწმეების, ადვოკატების და სხვათა მიმართ, რომელთანაც უწევს ურთიერთობა ოფიციალური სტატუსით. მოსამართლემ მსგავსი ქცევა უნდა მოსთხოვოს მხარეთა წარმომადგენლებს, სასამართლო პერსონალს და სხვებს რომლებიც ექვემდებარებიან მოსამართლის ზეგავლენას, ხელმძღვანელობას ან კონტროლს.

6.7. მოსამართლე არ უნდა ჩაებას ისეთ საქმიანობაში, რაც წინააღმდეგობაში მოდის სამოსამართლო ფუნქციების გულისხმიერ განხორციელებასთან.

დანერგვა:

სასამართლო ხელისუფლების თავისებურებების და მიხედვით, ეროვნულმა სასამართლოებმა უნდა გადადგან გონივრული ნაბიჯები რათა დაინერგოს მექანიზმები ამ პრინციპების განსახორციელებლად, იმ შემთხვევაში თუ ეს მექანიზმები უკვე არ არსებობენ შესაბამის სამართლებრივ სისტემებში.

ტერმინების განმარტება:

ამ პრინციპებში, გარდა იმ შემთხვევისა როდესაც კონტექსტი სხვაგვარად მოითხოვს ან ამის საშუალებას იძლევა, წინამდებარე სიტყვებს უნდა მიეკუთვნოს შემდეგი მნიშვნელობა:

„სასამართლოს აპარატი“ მოიცავს მოსამართლის პერსონალს, მათ შორის მოსამართლის კლერკს.

„მოსამართლე“ გულისხმობს ნებისმიერ პირს, რომელიც ახორციელებს სამოსამართლო უფლებამოსილებას დანიშვნის წესის მიუხედავად.

„მოსამართლის ოჯახის წევრი“ მოიცავს მოსამართლის მეუღლეს, შვილს, სიძეს, რძალს ან სხვა ახლო ნათესავს ან პირს, რომელიც არის მოსამართლის თანმხლები პირი ან მოსამსახურე და ცხოვრობს მოსამართლის ბინაში.

„მოსამართლის მეუღლე“ მოიცავს მოსამართლის საოჯახო პარტნიორს ან მდედრობითი ან მამრობითი სქესის ნებისმიერ სხვა პირს რომელიც ახლო ურთიერთობაში იმყოფება მოსამართლესთან.

განმარტებითი ბარათი

- ა) სამოსამართლო ქცევის კოდექსი, რომელიც მიღებული იქნა ამერიკის იურისტთა ასოციაციის წარმომადგენელთა პალატის მიერ, 1972 წლის აგვისტოს.
- ბ) სასამართლო დამოუკიდებლობის პრინციპების დეკლარაცია, რომელიც მიღებული იქნა ავსტრალიური შტატებისა და ტერიტორიების უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარეთა მიერ, 1997 წლის აპრილში.
- გ) ბანგლადეშის უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა ქცევის კოდექსი, რომელიც ფორმულირებული იქნა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ ბანგლადეშის სახალხო რესპუბლიკის კონსტიტუციის 96(4)(a) მუხლით მინიჭებული უფლებამოსილების განხორციელების ფარგლებში.
- დ) მოსამართლეთა ეთიკური პრინციპები, რომლებიც შეიქმნა კანადელ მოსამართლეთა კონფერენციასთან თანამშრომლობით და მხარდაჭერილი იქნა კანადის მოსამართლეთა საბჭოს მიერ, 1998
- ე) მოსამართლეთა სტატუსის ევროპული ქარტია, ევროსაბჭო, 1998 წლის ივლისი.
- ვ) აიდაჰოს სამოსამართლო ქცევის კოდექსი, 1976
- ზ) სამოსამართლო ღირებულებათა განმეორებითი ფორმულირება, მიღებული ინდოეთის უზენაეს სასამართლოთა თავმჯდომარეების მიერ, 1999
- თ) იოვას სამოსამართლო ქცევის კოდექსი
- ი) კენიას სამოსამართლო მოხელეთა ქცევის კოდექსი, 1999 წლის ივლისი.
- კ) მალაიზიის მოსამართლეთა ქცევის კოდექსი
- ლ) მაგისტრატების ქცევის კოდექსი, ნამიბია.
- მ) სამოსამართლო ქცევების მარეგულირებელი წესები, ნიუ იორკის შტატი, აშშ.
- ნ) ნიგერიის ფედერაციული რესპუბლიკის სამოსამართლო მოხელეთა ქცევის კოდექსი
- ო) პაკისტანის უზენაესი სასამართლოს და უმაღლეს სასამართლოების მოსამართლეთა ქცევის კოდექსი
- პ) ფილიპინების სამოსამართლო ქცევის კოდექსი, სექტემბერი 1989
- ჟ) ფილიპინების სამოსამართლო ეთიკის კანონები, შემოთავაზებული ფილიპინების იურისტთა ასოციაციის მიერ, მხარდაჭერილი მანილას პირველი ინსტანციის მოსამართლეების მიერ, მოსამართლეთა, მათ შრის მუნიციპალური და ქალაქის მოსამართლეთა, სახელმძღვანელოდ უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციული ზედამხედველობის ქვეშ.
- რ) იანდინას დეკლარაცია: სოლომონის კუნძულების სასამართლო დამოუკიდებლობის პრინციპები, 2000

ს) სახელმძღვანელო პრინციპები სამხრეთ აფრიკის მოსამართლეთათვის, მიღებული უზენაესი სასამართლოს, საკონსტიტუციო სასამართლოს, მაღალი სასამართლოების, შრომითი დავების სააპელაციო სასამართლოს და მიწის დავების სასამართლოთა თავმჯდომარეების მიერ, 1984

ტ) ტექსასის სამოსამართლო ქცევის კოდექსი

უ) უგანდის მოსამართლეების, მაგისტრატების და სხვა სასამართლო მოხელეთა ქცევის კოდექსი, რომელიც მიღებული იქნა უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა მიერ 1989 წლის ივლისში.

ფ) აშშ მოსამართლეთა კონფერენციის მიერ მიღებული ქცევის კოდექსი

ქ) ვირჯინიის შტატის სამოსამართლო ქცევის კანონები, მიღებული ვირჯინიის უზენაესი სასამართლოს მიერ, 1998.

ღ) სამოსამართლო ქცევის კოდექსი მიღებული ვაშინგტონის შტატის უზენაესი სასამართლოს მიერ, აშშ, 1995 წლის ოქტომბერი.

ყ) სამოსამართლო კანონი (ქცევის კოდექსი) მიღებული ზამბიის პარლამენტის მიერ, 1999 წლის დეკემბერი.

შ) სასამართლო დამოუკიდებლობის პრინციპების პროექტი („სარაკუზას პრინციპები“) მომზადებულია ექსპერტთა კომისიის მიერ, რომელიც მოწვეულია სისხლის სამართლის საერთაშორისო ასოციაციის, იურისტების საერთაშორისო კომისიის, მოსამართლეთა და ადვოკატთა დამოუკიდებლობის ცენტრის დაკვეთით, 1981.

ჩ) სასამართლო დამოუკიდებლობის მინიმალური სტანდარტები, დამტკიცებული იურისტთა საერთაშორისო ასოციაციის მიერ, 1982.

ძ) სასამართლო დამოუკიდებლობის ბაზისური პრინციპები, მიღებული გაეროს გენერალური ასამბლეის მიერ, 1985

ჯ) მართმსაჯულების დამოუკიდებლობის დეკლარაციის პროექტი („სინგვის დეკლარაცია“) მომზადებული გაეროს სპეციალური მომხსენებლის ბატონი ლ.ვ. სინგვის მიერ, სასამართლოს დამოუკიდებლობის საკითხთან დაკავშირებით, 1989.

ჰ) პეკინის პრინციპების დეკლარაცია სასამართლო დამოუკიდებლობის თაობაზე ლავაზის რეგიონში, მიღებული უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა მე-6 კონფერენციის მიერ, 1997.

აა) ლატიმერის პალატის გაიდლაინები აღმასრულებელი, საპარლამენტო და სასამართლო ხელისუფლებათა შორის ურთიერთობის მარეგულირებელი ნორმების თაობაზე, რომელთა მიზანია მმართველობის, კანონის უზენაესობის და ადამიანის უფლებათა ხელშეწყობა ჰარარის პრინციპების ეფექტური იმპლემენტაციის მიზნით, 1998.

ბბ) კორუფციის თავიდან აცილებისა და აღმოფხვრის და სასამართლო სისტემის მიუკერძოებლობის უზრუნველყოფის ჩარჩო პრინციპები, მიღებული ექსპერტთა ჯგუფის მიერ, რომელიც მოწვეულია მოსამართლეთა და ადვოკატთა დამოუკიდებლობის ცენტრის დაკვეთით, თებერვალი 2000.